

De handicap + studie Monitor 2004

Studenten met een handicap moeten succesvol kunnen studeren in de opleiding van hun keuze in het hoger onderwijs. De **Wet** op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW), de **Wet** Gelijke Behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (WgbH/cz) en binnenkort het gewijzigde art. I van het **Wetboek** van Strafrecht (strafbaarstelling discriminatie wegens handicap) bieden daarvoor het **wettelijke** kader.

handicap
studie +
expertise
centrum

Wat zijn de resultaten?

Er gebeurt veel goeds in het hoger onderwijs. Toch is op heel veel plekken de situatie nog onvoldoende voor studenten met een handicap of chronische ziekte. De handicap + studie Monitor 2004 brengt de cijfers, feiten en de witte vlekken (de blauwe plekken) in één oogopslag in kaart. Deze Monitor 2004 geeft geen kwaliteitsoordeel (geen 'ranking'), maar biedt een aanzet tot transparantie over het thema studeren met een handicap.

Waar gaat het over

Er bestaat geen eenduidig cijfer over het aantal studenten dat belemmeringen ervaart in de studievoortgang als gevolg van een handicap. Genoemd worden:

- 8 à 10% 'Studeren met een handicap', Verwey-Jonker Instituut, september 2001.
- 5,2% 'Nader analyse Studentenmonitor 2002', ministerie van OCW, november 2003.
- 5,5% 'Gebruikerstoets studeren met een handicap', CHOICE, september 2004.
- 6,8% 'Secundaire analyses studentenmonitor 2003', its, juli 2004

Uitgaande van een totaal aantal studenten in het hoger onderwijs van 510.000 (2003) hebben 26.000 tot 51.000 studenten lichamelijke functiebeperkingen (57%), psychische klachten (29%) of dyslexie (14%). De belemmeringen van studenten met een handicap of chronische ziekte hebben, volgens het Verwey-Jonker Instituut (september 2001), betrekking op:

1 Deelname aan het onderwijsproces

- het maken van tentamens en examens 40% van de studenten met handicap
- bestuderen van schriftelijk studiemateriaal 43% van de studenten met handicap
- volgen van hoorcolleges / bijeenkomsten 40% van de studenten met handicap
- maken van werkstukken, scripties en papers 34% van de studenten met handicap

2 Fysieke toegankelijkheid van de gebouwen

Door een beperkt aantal studenten wordt dit als een belemmering ervaren. Voor hen is toegankelijkheid echter wel een absolute voorwaarde om te kunnen studeren! Slechts 25% van de gebouwen in het hoger onderwijs is voldoende toegankelijk, de overige 75% van de gebouwen is onvoldoende tot slecht toegankelijk. Zo bleek uit de Quick Scan van het Landelijk Bureau Toegankelijkheid in opdracht van het ministerie van OCW (september 2001).

3 Informatievoorziening

70 – 90% van de studenten is niet of onvoldoende op de hoogte van speciale faciliteiten, voorzieningen of regelingen. Verder constateert de Keuzegids 2004 dat studenten (zeer) stevige kritiek hebben op de voorlichting door de onderwijsinstellingen. En ook de onderwijsinspectie signaleert in het rapport 'studeren met een functiebeperking' (mei 2004) dat studenten en decanen

de informatievoorziening in veel gevallen niet toereikend vinden.

Maatregelen van de overheid

- Het ministerie van OCW subsidieert handicap + studie voor een periode van vijf jaar (2002 t/m 2006) met € 320.000 per jaar om een versterkt steunpunt voor studenten en onderwijsinstellingen in te richten.

Zie: 'Werken aan Gelijke Kansen', handicap + studie, september 2001.

- Op 5 en 6 mei 2003 onderschreef de Nederlandse regering de Europese Resolutie 'Gelijke kansen in onderwijs en opleiding voor leerlingen en studenten met een functiebeperking' (no. 5 - 6.V.2003).

Zie: 'Positionpaper HOOP 2004', handicap + studie, najaar 2003

- Per 1-12-2003 is de Wet Gelijke Behandeling op grond van handicap of chronische (WgbH/cz) van kracht op het hoger onderwijs. Hogescholen en universiteiten zijn verplicht doeltreffende voorzieningen te realiseren als studenten daarom vragen.

- In de onderwijsbegroting 2004 is € 3.000.000 gereserveerd om handicap + studie in staat te stellen met de onderwijsinstellingen gedurende 2004 en 2005 het programma IMPULS 2004 uit te voeren. Dit programma IMPULS moet een aantal overdraagbare resultaten opleveren.

Zie: 'Programma IMPULS 2004', handicap + studie, 31 maart 2004

- Het kabinet heeft afgesproken 'inclusief beleid' als uitgangspunt te nemen voor het beleid van de rijksoverheid.

Zie: 'Kamerstuk Tweede Kamer 29 355', staatssecretaris VWS, 19-5-2004.

Ontwikkelingen in inspanningen van de onderwijsinstellingen

	2002	2004
Beleid in ontwikkeling	65%	74%
Geen beleid	30%	4%
Recht op aanpassingen vastgelegd	67%	87%
Specifieke voorlichting in OER etc.	53%	72%
Aparte brochure	30%	49%
Specifieke informatie op website	39%	59%
Intake gesprekken	65%	78%
Bijzondere aandacht op studievoortgang	48%	69%
Hulp bij bewaken onderwijsafspraken	53%	71%
Hulp bij aanvraag voorzieningen	56%	68%
Bemiddeling bij stages	32%	43%

Zie: 'Almanak Aangepast Hoger Onderwijs 2004', handicap + studie, oktober 2004

Bevindingen van de onderwijsinspectie

Uit onderzoek bij twee universiteiten en vier hogescholen constateert de onderwijsinspectie dat de instellingen streven naar het oplossen van de problematiek rond studeren met een handicap. Toch stelt de onderwijsinspectie op basis van dit onderzoek het volgende vast:

- Het beleid is slechts ten dele beschreven. Er vindt nergens structurele evaluatie plaats.

- Studenten zijn nog vaak ontevreden over de deskundigheid van decentrale begeleiders, de uitvoering van het beleid en de samenwerking tussen de afdelingen.
- Studenten hebben meer behoefte aan duidelijkheid over procedures en verantwoordelijkheden.
- De begeleiding dient bij voorkeur in de handen van één persoon te zijn en aan een aantal eisen te voldoen.
- De informatievoorziening wordt door studenten en decanen in veel gevallen nog niet toereikend gevonden.

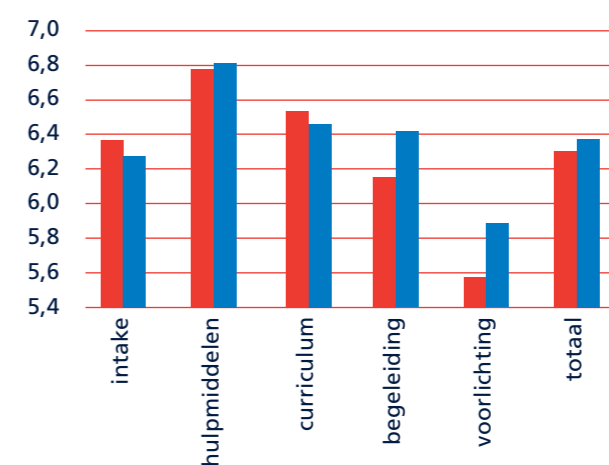
Zie: 'Studeren met een functiebeperking', Onderwijsinspectie, mei 2004

Resultaten/Prestatie indicatoren

- Studentenoordeel

In de 'Keuzegids 2004' geven studenten een oordeel over de wijze waarop de onderwijsinstellingen inhoud geven aan een aantal aspecten van 'studeren met een handicap'.

Wat zijn de knelpunten? Landelijk beeld hbo, wo (Rapportcijfers uit Gebruikerstoets "Studeren met Handicap")

- Studie-uitval

Het percentage studenten met een handicap dat uitvalt (de studie staakt) in de eerste twee jaar van de studie is 2,3 x zo hoog als dat van studenten zonder handicap. In percentages: 47% versus 22%.

Zie: 'Nadere analyses studentenmonitor 2002', ministerie van OCW, november 2003.

Gevolgen

Jaarlijks staakt (47 – 22 =) 25% van de ingestroomde studenten met een handicap ten gevolge van de functiebeperking (onnodig?) de studie. In absolute aantallen kan het over zo'n tweeduizend studenten per jaar gaan. Dit betekent verlies aan 'human capital' en heeft bovendien gevolgen voor de maatschappelijke participatie van mensen met een handicap. Daarnaast heeft het ook nog grote financiële consequenties. Er is immers sprake van een kapitaalvernietiging per 'uitgevallen gemiddelde student' van € 5.600 (onderwijskosten) + € 2.300 (stufikosten) = € 7.900 per jaar. Afhankelijk van de gehanteerde cijfers kan dit oplopen tot een bedrag van € 14.000.000 per jaar!

Zie: 'De financiële gevolgen van handicapgerelateerde studie-uitval', handicap + studie, augustus 2004.

Dè aanpak van handicap + studie: van ad hoc naar structureel

De overheid kiest voor inclusief beleid met betrekking tot studeren met een handicap. Inclusief beleid betekent dat de overheid in de wet- en regelgeving de voorwaarden schept zodat alle studenten dezelfde kansen krijgen. handicap + studie is een groot voorstander van inclusief beleid, maar is van mening dat naast inclusief beleid ook specifiek beleid, in de vorm van 'Aangepast Hoger Onderwijs', noodzakelijk is totdat de consequenties van inclusief beleid feitelijk effectief zijn.

Bovendien is voor studenten met een handicap ongelijke behandeling in ongelijke situaties gerechtvaardigd en noodzakelijk (WgbH/cz).

Tijdens de behandeling van het Hoger Onderwijs en Onderzoeksplan (HOOP) 2004, heeft de Tweede Kamer een motie (Van der Vlies, nr. 29 410) aangenomen waarin de regering wordt gevraagd een plan van aanpak op te stellen waaruit blijkt hoe de gesignaleerde belemmeringen naar vermogen worden opgelost. Dit plan van aanpak moet het ministerie van OCW tegelijk met de begroting van 2005 aan de Tweede Kamer sturen. De volgende onderdelen zouden volgens handicap + studie in dit plan van aanpak moeten worden opgenomen om te komen tot 'Aangepast Hoger Onderwijs' en uiteindelijk tot inclusief beleid:

1 Activiteiten op onderwijsinstellingen

- Van papier naar praktijk
- Werken aan witte vlekken
- Uitvoeren aanbevelingen Onderwijsinspectie
- Implementatie overdraagbare resultaten IMPULS 2004

2 Versterking positie studenten, onder andere:

- Facilitering Vademecum
- Inrichting digitaal studentenpanel

3 Voorlichting

- Substantiële en continue voorlichtingscampagne

4 Toetsing

- Opgenomen in toetsingskader NVAO
- Structurele gebruikerstoets in de Keuzegids
- Adviescommissie voor toetsing van 'inclusief beleid' van de overheid.

5 Onderzoek, onder andere:

- Kosten van studeren met een handicap in relatie tot de bekostiging van de onderwijsinstellingen.
- Instroomonderzoek
- Studentenmonitor, nadere analyse.

6 Ondersteuning

- Structureel versterkt steunpunt voor onderwijsinstellingen en studenten

Zie: 'Perspectief 2004', handicap + studie, september 2004